

3. Аседова Э.М. Многодетная семья и ее проблемы / Э.М. Аседова // *Современные проблемы культуры и воспитания. Выпуск 2.* / Под ред.З.М. Магомедовой. - Махачкала: ДГПУ, 2015. - б.36-38.

4. Добренъков В.И. Социальные институты и процессы / В.И. Добренъков, А.И. Кравченко. - М.: МГУ, 2011. - т.3. - 339 б.

References:

1. <http://www.matritca.kz/news/63926-na-chto-mogut-rasschityvat-mnogodetnye-semi.html>

2. Bokov M.B. *Problemy sem'i v obshchestvennom mnenii* // *Monitoring obshchestvennogo mneniya: ekonomicheskie i social'nye peremeny.* - 2016. -№ 4. - b. 35

3. Asedova E.M. *Mnogodetnaya sem'ya i ee problemy* / E.M. Asedova // *Sovremennye problemy kul'tury i vospitaniya. Vypusk 2.* / Pod red.Z.M. Magomedovoj. - Mahachkala: DGPU, 2015. - b.36-38.

4. Dobren'kov V.I. *Social'nye instituty i processy* / V.I. Dobren'kov, A.I. Kravchenko. - M.: MGU, 2011. - t.3. - 339 b.

XҒТАР 04.15

<https://doi.org/10.51889/2021-1.1728-8940.26>

Б.Ж.Смағамбет¹, Ф.М.Аширбаева¹

*¹ Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Қазақстан Республикасы*

ӘЛЕУМЕТТАНУДА ИНФЕРТИЛДІКТІ ЗЕРТТЕУДІҢ ӨЗЕКТІЛІГІ

Аңдатпа

Мақалада әлеуметтануда инфертилдыкті зерттеудің өзектілігі қарастырылады. Ерлер мен әйелдердің фертилдык қабілетінің төмендеуі демографиялық дамудың репродуктивті мүмкіндіктерін төмендетеді.

Некедегі бедеулік — жеке тұлға мен отбасының ғана емес, сонымен бірге қоғамның өзекті әлеуметтік мәселесі ретінде зерттеуді қажет етіп отыр. Қазақстандағы ерлі-зайыптылардың балалы бола алмауы, отбасындағы жанжалға, әлеуметтік-психологиялық қолайсыздыққа, ажырасулар санының өсуіне әкеліп отырғандығы, бедеулік пен белсіздіктің әлеуметтік өзекті мәселе екендігі түсіндіріледі. Мақалада инфертилдыкті әлеуметтанулық тұрғыдан зерттей отырып, ер мен әйел адам денсаулығын қорғау, отбасындағы бедеулік мәселесін шешеуде көмекші репродуктивті құралдарға, суррогат ана қызметіне жүгіну мәселелері қарастырылған. Аталған мәселе бойынша отандық және шетелдік ғалымдардың тақырыпқа қатысты зерттеулері көрсетілген.

Түйін сөздер: фертилдык, инфертилдык, отбасы, репродуктивті мінез-құлық, көмекші репродуктивті технологиялар, суррогат ана, бала, денсаулық.

B.Zh.Smagambet¹, F.M.Ashirbayeva¹

*¹ L.N.Gumilyov Eurasian National University
Kazakhstan*

THE RELEVANCE OF RESEARCH ON INFERTILITY IN SOCIOLOGY

Abstract

The article considers the relevance of the study of infertility in sociology. A decrease in the fertility of men and women leads to a reduction in the reproductive capabilities of demographic development.

The need for research is due to the fact that infertility in marriage is an urgent problem not only for the individual and the family, but also for society as a whole. The inability of spouses to have children leads to conflicts in the family, social and psychological distress, and an increase in the number of divorces, which is an urgent social problem. This article deals with the issues of health protection of men and women with the sociological study of infertility, the use of assisted reproductive means in solving the problem of infertility in the family, and the services of surrogate motherhood. The article presents the research of domestic and foreign scientists.

Keywords: fertility, infertility, family, reproductive behavior, assisted reproductive technologies, surrogate mother, child, health.

Б.Ж.Смағамбет¹, Ф.М.Аширбаева¹

*¹ Евразийский национальный университет им. Л.Н.Гумилева
Республика Казахстан*

АКТУАЛЬНОСТЬ ИССЛЕДОВАНИЯ ИНФЕРТИЛЬНОСТИ В СОЦИОЛОГИИ

Аннотация

В статье рассматривается актуальность исследования infertility в социологии. Снижение фертильности мужчин и женщин приводит к сокращению репродуктивных возможностей демографического развития.

Необходимость исследования обусловлена тем, что бесплодие в браке — это актуальная проблема не только личности и семьи, но и общества в целом. Неспособность супругов иметь детей приводит к конфликтам в семье, социально-психологическому неблагополучию, росту числа разводов, что является актуальной социальной проблемой. В данной статье рассмотрены вопросы охраны здоровья мужчины и женщины с социологическим изучением infertility, обращения к вспомогательным репродуктивным средствам в решении проблемы бесплодия в семье, к услугам суррогатного материнства. В статье представлены исследования отечественных и зарубежных ученых.

Ключевые слова: фертильность, infertility, семья, репродуктивное поведение, вспомогательные репродуктивные технологии, суррогатная мать, ребенок, здоровье.

Кіріспе. Қазіргі таңда заманауи қазақстандық отбасы өзінің дамуының күрделі кезеңін бастан кешуде. Қоғамдық қатынастардың өзгеруі тарихи қалыптасқан дәстүрлер аспектісінде отбасы мүшелерінің әлеуметтік функциялары мен рөлдерін орындауда адам қажеттіліктерінің айтарлықтай өзгеруіне әкелді. ХХІ ғасырдың басында Қазақстанда болашақ ата-аналардың фертильдік қабілетінің төмендеуі, ерлер мен әйелдердің репродуктивті денсаулығына байланысты аурулардың көптеген патологиялық сырқаттанушылықтың өсуі, бедеуліктің, жүктіліктің және босанудың асқыну қаупі артқан. Сонымен қатар баланы дүниеге әкелуден ерікті түрде бас тарту, кеш ана болу және мүлде балалы бола алмау секілді өзекті мәселелер бар.

Қазіргі заман жағдайында ана мен баланың денсаулығы мен өмірін сақтап қалу жалпы адамзат алдындағы жаһандық сипаттағы мәселеге айналды. Қазақстан Республикасының Конституциясының 27 баптың 1 пунктінде неке мен отбасы, аналық, әкелік және балалық шәк мемлекет қарамағында деп көрсетілген. 2012 жылдың қаңтар айында Қазақстан «Ана мен баланы қорғау туралы» халықаралық конвенцияны бекітті.

Нәтижелерді талдау. Халықтың репродуктивті денсаулығы — демографиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету қажеттілігін ескере отырып, саны мен құрылымын қалыптастыруда маңызды рөл атқаратын халықтың туу коэффициентінің маңызды факторларының бірі. Жүзеге асырылып жатқан демографиялық процестердің параметрлері популяция толқынының құрылымдық факторының сарқылуын көрсетеді. 1990 жылдармен

салыстырмалы түрде жастардың аз буыны репродуктивті жасты құрайды. Осы тұста халықтың денсаулығын, атап айтқанда халықтың репродуктивті және демографиялық мінез-құлқын максималды пайдалану қажеттілігі маңызды. Демографиялық процестердің ағымдағы және болжамды бағаларына сүйене отырып және репродуктивті жастағы әйелдер когортасының санының төмендеуін ескере отырып, туу коэффициентін жоғарылату және төмендету қаупін азайту резервтерін табу қажет. Мұндай факторларға репродуктивті мінез-құлық және халықтың денсаулығы жатады. Адамның биоэлеуметтік сипатына байланысты репродуктивті денсаулық - сандық және сапалық жағынан да бала туудың объективті шарты.

Шетелдік зерттеушілер репродуктивті мінез-құлықтың әмбебаптығынан және оны зерттеу бағыттарының сантүрлігін көрсетуде. Дамыған елдердегі туу деңгейінің төмендеуі және үшінші әлем елдеріндегі туудың жоғары қарқыны ғалымдарды репродуктивті мінез-құлықты анықтайтын экономикалық, мәдени, психологиялық факторларды қайта қарастыруға мәжбүр етеуде. Дамыған елдердегі репродуктивті мінез-құлық факторларын зерттей отырып, Батыс зерттеушілері жеке тұлғалардың репродуктивті мақсаттарының қалыптасуына әсер ететін ішкі факторларды зерттеуге баса назар аударды[1]. Соңғы зерттеулерге сәйкес, 35 жасқа дейін біртіндеп өсу байқалады, бұл кезде адамдар репродуктивті жоспарларын анықтай алмауы демографиялық тұрғыдан аномалия ретінде қарастырылады. Дәстүр бойынша, Батыс әдебиетінде репродуктивті мінез-құлық адамдардың ұтымды таңдауының салдары деп саналады[2], бірақ жақында эмпириялық дәлелдер жинақтала отырып, репродуктивті мақсаттарды таңдаудың ұтымды моделімен тікелей байланысты болмайтын терең психологиялық, элеуметтік және экономикалық факторлар бар деген түсінік пайда болды[3]. Дамушы және дамыған елдердегі зерттеулерге сүйенсек, репродуктивті мінез-құлық және онымен байланысты стратегиялар өте икемді нәтижені көрсетіп отыр. Репродуктивті мінез-құлықтың өзгеруінің икемділігі мен бейімділігі адамның өмірлік циклінің сатысына тікелей байланысты, ол өзінің мақсаттары мен отбасына деген көзқарасын және балалы болуды қалайтындығын қайта қарастыра алады[4]. Репродуктивті мінез-құлық белгілі бір репродуктивті мақсаттар үшін біртіндеп құндылықтар мен қоршаған ортаның қалауы туралы қол жетімді ақпарат негізінде қалыптасады[5]. Сонымен қатар, балаларды жоспарлау көп жағдайда отбасының қалыптасуын білдіреді[6]. Батыс зерттеушілері әртүрлі ғылыми мектептер мен бағыттардың көзқарастарын біріктіретін синтетикалық тәсілге бейім, репродуктивті мінез-құлықты қалыптастырудың күрделі модельдерін жасауға мүмкіндік беріп отыр.

Жоғарыда айтылғандай, соңғы онжылдықтарда дәстүрлі отбасылық неке құндылықтарының өзгеруі, жастардың кеш неке құруы, бала тууды кейінге қалдыруын және жас отбасыларында алдыңғы ұрпақтарға қарағанда бала санының аз екендігін көреміз. Егер бұрын мұндай үрдіс дамыған елдерге ғана тән болса, қазір ол Қазақстанда да байқалады.

Некедегі бедеулік — жеке тұлға мен отбасының ғана емес, сонымен бірге қазіргі қоғамның өзекті элеуметтік мәселесі. Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының анықтамасы бойынша, некедегі бедеулік дегеніміз — контрацептивтерді қолданбай тұрақты жыныстық өмірге қарамастан, ерлі-зайыптылар бала туу жасында болған жағдайда, әйелде бір жыл бойы жүктіліктің болмауы. Бедеулік пен белсіздік отбасы мен неке институтына клиникалық, медициналық, элеуметтік және элеуметтік-психологиялық ықпал ететін өзекті мәселеге айналды. Сонымен қатар елдің демографиялық жағдайына да тікелей әсер етуші фактор. Мәселе ерлі-зайыптылардың элеуметтік-психологиялық қолайсыздығына, отбасындағы жанжал жағдайларына, ажырасулар санының өсуіне әкеледі. Қазақстанда 2019 жылғы статистикаға сәйкес 20000 бедеу жұп бар[7]. Бірақ әрбір төртінші әйел азаматтық некеде тұратынын ескерсек, статистика екі есе артады. Бедеуліктің себептері көп жағдайда элеуметтік жағдайға ие. Себебі түсік түсірудің, жыныстық жолмен берілетін, гинекологиялық аурулардың, сәтсіз босанудың салдары. Клиникалық тәжірибеге, заманауи репродуктивті технологияларды енгізуге қарамастан, бедеулікті емдеу мәселесінің түпкілікті шешімі жоқ. Бедеулік әлемнің көптеген елдерінде, соның ішінде Қазақстанда жоғары

деңгейде. 40% жағдайда ерлі-зайыптылардың баласыздығы ер адамның белсіздігімен байланысты[8].

Қазіргі уақытта халықтың репродуктивті денсаулығы тек медицина үшін емес, сонымен бірге қоғамдық-саяси мәселе ретінде маңыздылығымен, қоғамның да әлеуметтік қызығушылығын тудырып отыр. Қоғамдағы бедеу жұптар халықтың қартаюының жоғары қарқыны және көші-қонның теріс сальдосы байқалатын аймақтардағы теріс демографиялық тепе-теңдікті өзгертуге қабілетті. Жас отбасыларының балалы бола алмауына әлеуметтік тұрғыдан қарайтын болсақ, жас отбасылардың некеге дайын еместігі, жыныстық тәрбиенің жеткіліксіздігі, интимдік қатынастар мәдениетінің қалыптаспауымен, жастардың репродуктивті мінез-құлқының төмендігімен түсіндіріледі.

Соңғы жылдары Қазақстанда әйелдердің репродуктивті денсаулығына қатысты қиын жағдай туындады. Ана өлімінің құрылымында елеулі үлесті шамамен 25% жасанды түсік салдарынан қайтыс болғандар құрайды. Жасанды түсік санының көрсеткіші бойынша Қазақстан, өкінішке орай, әлемде жетекші орынға ие болды. Әрбір үш жүктіліктің тек біреуі босанумен аяқталады дегенді білдіреді. Отбасындағы бедеулік мәселесі қоғамда үлкен демографиялық және моральдық мәселенің бар екендігін көрсетіп отыр. Қазақстанда халықтың репродуктивті денсаулығының жай-күйіндегі жағымсыз үрдістерді еңсеру үшін мемлекеттік және жеке клиникалар жүктілікті жоспарлау, бедеулікті емдеу, оның ішінде жаңа қосалқы репродуктивті технологиялар арқылы өз қызметтерін ұсынуда. Отбасындағы бедеулік пен белсіздік мәселесін шешуде жас отбасылар инновациялық репродуктивтік технологияларды жиі пайдалануға мәжбүр, бірақ қазіргі уақытта қоғамда көмекші репродуктивті технологияларға екіұштылық байқалады: көмекші репродуктивті технологиялар әйел денсаулығына және процедураларды ауырсынуына теріс әсерінің мифологизациясы жүруде; көмекші репродуктивті технологияларды қолдана отырып, табиғи жолмен туылған балалардан туылған балалардың дамуы мен жалпы денсаулық жағдайындағы айырмашылық; генетикалық тұрғыдан бөтен баланың тұжырымдамасының жоғары ықтималдығы туралы; осы қызметтердің қаржылық қол жетімсіздігінің стереотипі және т.б. Мұның бәрі туу деңгейін ғана емес, сонымен қатар ата-аналардың да, жаңа туылған нәрестелердің де денсаулығын жақсартатын инновациялық репродуктивті технологиялардың танымалдылығына ықпал етуде.

Статистикалық деректерге сүйенсек, елдегі әрбір 100 отбасының 20 бала жоқ. Мәселен, бедеулік көрсеткіші елімізде – 16%, дүниежүзінде 15% өзі шектен шыққан деп есептеледі[9]. Сондықтан мемлекеттік деңгейде тиісті шаралар қабылданып, әрбір ата-ана өз баласының дені сау, физикалық, интеллектуалдық тұрғыдан мықты болуына күш салуы қажет. Отбасындағы әйел мен ер адамның денсаулығын сақтау тиісті деңгейде болуы керек, себебі бала туу функциясының тиімділігі соған байланысты. Осының негізінде әлеуметтік-демографиялық саясат саласындағы басым міндеттердің бірі қызметінің маңызды бағыты репродуктивті медицина көмегімен халықтың ұрпақты болу денсаулығын қорғау ерлер мен әйелдер бедеулігін анықтау және емдеу маңызды.

2017 жылғы Статистика бойынша, Қазақстанда отбасы құрған жұптардың 15% белсіздікке шалдыққан. Егер бір жылда шамамен 150 мың неке тіркеледі десек, оның 15%, яғни 20-21 мың жұп баласыз. Олардың 60% әр түрлі жолдармен (гормонды дәрі-дәрмек ішіп, ота жасатып) емделеді. 40% қосымша репродуктивті технологияларға жүгінеді. 40% әйелдердің бедеулігінен, 30% ерлердің белсіздігінен, 30% екеуінен бірдей болғандықтан жылына 6500 жұп ЖЖҰ жасатады. Мемлекет бөліп отырған квота мұқтаж жұптардың жартысына да жетпейді. 2019 жылы бөлінген 902 квота мұқтаж жұптардың тек 17% ғана қамтиды. 2021 жылы мемлекет квота санын 7000 өсіріп отыр[10].

Суррогат ана — баланы ұрықтандыру мен тууында үш адам қатысатын қосымша репродукциялық технология. Генетикалық әке — өзінің ұрығын ұрықтандыру үшін берген және бала туғаннан кейін әкелік міндетті өзіне алуға келіскен тұлға; генетикалық ана - өзінің аналық жасушасын ұрықтандыру үшін берген және бала туғаннан кейін аналық міндетті

өзіне алуға келіскен тұлға; суррогат ана - бала туатын жастағы, ақылы немесе ақысыз негізде генетикалық ата-аналардан бала көтеруге және тууға келіскен және осы баланың анасы рөліне таласпайтын әйел. Мәселенің өзектілігі суррогат ана қызметіне деген сұраныстың артуы қазақ қоғамындағы дәстүрлі отбасы түсінігінің өзгеруіне әкеліп соғуы мүмкін. Сонымен қатар суррогат ана атану коммерциялық мүддені де көздеп отыр.

Қазіргі әлеуметтануда болашақ аналардың әлеуметтік денсаулығын оның маңызды проблемаларын зерттеуді қажет етіп отыр. Әйел адам мен ер адам денсаулығын бағалау, критерийлері, зерттеу жолдары мен әдістері, ерлі зайыптылардың бедеулігінің отбасы және некеге әлеуметтік-экономикалық, медициналық, психологиялық тұрғыдан әсер ету факторларын зерттеу маңызды. Осы зерттеу тақырыбына жақын жұмыстарды талдау олардың ана мен бала денсаулығы ұғымын және оны әлеуметтанулық түсіндіруді дамытудың теориялық және әдіснамалық алғышарттары ретінде қарастыруға болатындығын көрсетеді. Мысалы, ерлер белсіздігі мәселесі әлеуметтануда Ллойд Майклдың 1994 жылы жарық көрген «Әлеуметтік ұйымының аспектілері» еңбегінде үш негізгі элемент төңірегінде өрбиді: «ерлер белсіздігі», Әлеуметтік ғылымдар бойынша бедеулік туралы қолданыстағы зерттеулер және этнометодология. Л.Майкл өз еңбегінде біріншіден, этнометодологиялық зерттеудің жалпы формасына сүйене отырып, мақсат «ерлердің белсіздігі» мағынасы мен тәртібі қол жетімді әлеуметтік ұйымдастырылған процедуралар арқылы қалай құрылатынын түсіндіреді. Екіншіден, «ерлердің белсіздігі» мәселесін зерттеу бедеуліктің қазіргі әлеуметтанулық зерттеулерінен мүлдем өзгеше екендігін көрсетеді[11, 1-106].

Әйелдер бедеулігі туралы сипаттамалық әдебиеттегі соңғы басылымдар жүргізген сапалы зерттеулердің нәтижесінде бедеу әйелдердің немесе жұптардың бірнеше сипаттамаларын нақтылап көрсетті. Мысалы, Уильямс 1997 бедеулікке ұшыраған әйелдерге жүргізген сұхбаттан бірнеше тақырыпты бөліп көрсетті: теріс сәйкестілік; фертильдік қабілеттің бұзылуы; әйел денсаулығына жеке бақылаудың болмауы сезімі; ашу мен реніш; қайғы мен депрессия; мазасыздық пен стресс; өмірге қанағаттанудың төмендеуі; баласы бар аналарға деген қызғаныш; ерлі-зайыптылар арасындағы бірлескен шығармашылық арманның жоғалуы және оқшаулану сезімі. Мартин-Мэтьюз 2001 жылы репродуктивті жастан өтіп бара жатқан бедеу әйелдердің сезіміне назар аударады және отбасылық және әлеуметтік кесте, дене кестесі және емдеу кестесі арасындағы өзара әрекеттесуді зерттейді[12, 62-1406].

Батыс және орыс әлеуметтанулық ғалымдар Э.Гидденс, Т.Парсонс, П.А.Сорокин, Д.Г.Мид, О.Конт, Г.Спенсер және т.б. еңбектері отбасы институтының, оның функционалдық мүмкіндіктерінің өзгеру мәселелеріне, ана мен баланың жеке басының әлеуметтік денсаулығына арналған[13]. Отбасын жоспарлаудың және әйелдердің репродуктивті денсаулығының медициналық-әлеуметтік мәселелерін Р.М.Гулевская, А.Г.Харчев, С.И.Голод, В.А.Сысенко, А.А.Тараданов, А.И.Антонов, В.Н.Архангельский еңбектерінде зерттелген[14].

Қазақстанда әлеуметтану тұрғысынан ерлердің денсаулығы, ерлер белсіздігі тудырып отырған әлеуметтік мәселелер аз зерттелген.

Қазіргі заманғы отбасын және оның мәселелерін зерттеудің әдіснамалық және қолданбалы аспектілері қазақстандық ғалымдар: К.У.Биекенов, М.С.Аженов, Н.А.Аитов, М.С.Садырова, З.Ж.Жаназарова, Г.С.Абдираймова, Г.Г.Соловьева, А.В.Веревкиннің еңбектерінде зерттелінді[15]. Кеңес Одағының ыдырауы тәуелсіз Қазақстанның саяси, экономикалық, әлеуметтік салаларында ғана емес, сондай-ақ отбасылық-неке қатынастары саласында да әртүрлі өзгерістерге ұшырағанын Г.С.Абдираймова өз еңбектерінде зерттеді. Отбасы институтын зерттеген қазақстандық әлеуметтанушылар арасында З.Ж.Жаназарова мен А.В.Веревкинді атап өту керек. З.Ж.Жаназарова қазіргі Қазақстандағы отбасының жай-күйі мен даму перспективаларын талдай отырып, адамдарды мазалайтын және отбасы мен некенің әлеуметтік институтында белгілі бір жайсыздықты тудыратын Қазақстандағы қазіргі заманғы отбасының негізгі қоғамдық маңызды мәселелерін айқындайды. Қазақстандықтардың қоғамдық сананы жаңғырту жағдайында автор отбасылық

құндылықтарды насихаттаудағы және бала тәрбиесіндегі отбасының рөлін арттырудағы маңызды қадамдарды анықтайды.

Қорытынды. Қазіргі қоғамның рухани-адамгершілік саласының бұзылуының маңызды себептерінің бірі – бұл отбасының дәстүрлі негіздерінің бұзылуы. Елде жүргізілген әлеуметтік зерттеулерді талдау негізінде отбасы мүшелерін алаңдататын және әсіресе жас отбасының тұрақтылығына әсер ететін маңызды мәселелерді анықтады.

Г.Г.Соловьева отбасын қазақстандық қоғамның тұрақтылығы мен қауіпсіздігінің негізі ретінде зерттейді. Отбасы құндылығы ұрпақтан-ұрпаққа беріліп келеді, берік отбасы – кейінгі ұрпақтың берік отбасылық қарым-қатынасының кепілі. Толық отбасыларда ата-аналар көбінесе неке өмірінің үлгісі деген қорытынды жасайды. М.С.Садырова отбасын эмпириялық зерттеп, отбасын әлеуметтік институт тұрғысынан, сонымен қатар қазақстандық отбасының қазіргі кезеңдегі дамуын зерттеген.

Отбасындағы әйел мен ер адамның денсаулығын сақтау тиісті деңгейде болуы керек, себебі бала туу функциясының тиімділігі соған байланысты. Осының негізінде әлеуметтік-демографиялық саясат саласындағы басым міндеттердің бірі қызметінің маңызды бағыты репродуктивті медицина көмегімен халықтың ұрпақты болу денсаулығын қорғау ерлер белсіздігі мен әйелдер бедеулігін анықтау және емдеу маңызды. Жоғарыда аталған мәселелерді шешу жаңа дүниетанымды, инфертилікті емдеудің, репродуктивті мінез-құлықтың жаңа стереотиптерін қалыптастыруды талап етеді. Осыған байланысты дәстүрлі және инновациялық репродуктивті мінез-құлықты талдау демографиялық саясат шараларын негіздеу, қазақстандық қоғамдағы әлеуметтік-демографиялық процестерді жақсартатын бағдарламаларды жетілдіру абзал. Инфертиліктің құбылысын теориялық және эмпириялық талдау қажеттілігі, жалпы ер адамдардың фертиліктің репродукциялық денсаулығына қарым қатынасы, белсіздік мәселесін шешудегі уролог, андролог мамандардың рөлі, әлеуметтанулық зерттеуді қажет етіп отыр.

References:

1. *Bhrolcháin M. N., Beaujouan É. (2019) Do People Have Reproductive Goals? Constructive Preferences and the Discovery of Desired Family Size. In: Schoen R. (ed.) Analytical Family Demography. Cham: Springer. P.27—56. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-93227-9>.*
2. *Bruni L., Sugden R. (2007) The Road not Taken: How Psychology was Removed from Economics, and How it Might be Brought Back. The Economic Journal. Vol. 117. No. 516. P. 146—173. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0297.2007.02005.x>.*
3. *Fischhoff B. (2006) Constructing Preferences from Labile Values. In: Lichtenstein S., Slovic P. (eds.) The Construction of Preference. New York, NY: Cambridge University Press. P. 653—667.*
4. *Iacovou M., Tavares L. P. (2011) Yearning, Learning, and Conceding: Reasons Men and Women Change Their Childbearing Intentions. Population and Development Review. Vol. 37. No. 1. P. 89—123. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2011.00391.x>.*
5. *Rackin H. M., Bachrach C. A. (2016) Assessing the Predictive Value of Fertility Expectations through a Cognitive — Social Model. Population Research and Policy Review. Vol. 35. No. 4. P. 527—551. <https://doi.org/10.1007/s11113-016-9395-z>.*
6. *Trinitapoli J., Yeatman S. (2018) The Flexibility of Fertility Preferences in a Context of Uncertainty. Population and Development Review. Vol. 44. No. 1. P. 87-116. <https://doi.org/10.1111/padr.12114>.*
- 7, 8, 9, 10 <https://stat.gov.kz/>
11. *Meerabeau L. (2015) "Husbands' participation in fertility treatment: They also serve those who only stand and wait". Sociology of Health and Illness; (3): 396-410.*
12. *The Experience of Infertility: A Review of Recent Literature 2009 Sociology of Health & Illness 32(1):140-62*
13. *E.Giddens Transformaciya intimnosti. Seksual'nost', lyubov' i erotizm v sovremennyh obshchestvah. SPb.: Piter., 2004; Parsons T. The American Family: Its Relation to Personality and*

to the Social Structure // Parsons T., Bales R. *Family, Socialization and Interaction Process*. Glencoe: Free Press, 1955. P. 10–26; Sorokin P.A. *Krizis sovremennoj sem'i (sociologicheskij ocherk)* // *Vestn. Mosk. un-ta. Ser. 18, Sociologiya. Politologiya.* - 1997. - № 3. - S.68; Mid Dzh. G. *Izbrannoe: Sb. perevodov /RAN.INION. Centr social. nauchn.-inform. issledovanij. Otd. sociologii i social. psihologii; Sost. i perevodchik V.G.Nikolaev. Otv. red.D.V.Efremenko.*— M., 2009. S.290; Kont, O. *Obshchij obzor pozitivizma. Perevod s francuzskogo I.A. SHapiro. Pod red. E.L. Radlova. Izd. 3-e.* M.: Knizhnyj dom «LIBROKOM», 2012; Spenser G. *Osnovaniya sociologii. Tom 2.* SPb.: Tip. V.Demakova, 1877. S.497-897.

14. A.G.Harchev *Sociologiya sem'i: problemy stanovleniya nauki.* - M., 2003; Golod S.I. *Sem'ya i brak: istoriko-sociologicheskij analiz.* - S-Pb., 1998; Sysenko V.A. *Ustojchivost' braka: problemy, faktory, usloviya.* - M, 1981; Taradanov A.A. *Semejnoe blagopoluchie v sovremennoj Rossii: genezis i praktika: dis. d-ra sociol. nauk,- Ekaterinburg,* 2004; Gulevskaya P.M. *Obraz zhizni i reproduktivnye ustanovki devochek-podrostkov v usloviyah krupnogo goroda* // *Sov. zdravooohranenie.* 1991. № 9. S.34-36; Zaharov S. *Braki i razvody v sovremennoj Rossii* // *Demoskop Weekly.* 2015. №625-626. 1-25 yanvarya [Elektronnyj resurs]. Rezhim dostupa: <https://publications.hse.ru/articles/141593812> (data obrashcheniya 14.04.2020); Arhangel'skij V.N. *Reproduktivnoe i brachnoe povedenie* // *Sociologicheskije issledovaniya.* 2013. № 2. S.129–136; Golod S.I. *Monogamnaya sem'ya: krizis ili evolyuciya?* // *Social'no-politicheskij zhurnal.* 1995. №9. S.74-87.

15. ZHanazarova Z.ZH. *Sem'ya v kontekste bezopasnosti sovremennogo kazahstanskogo obshchestva* // *Materialy mezhdunarodnoj konferencii «Sem'ya – kraeugol'nyj kamen' v postroenii mira na zemle».* Almaty, 2004. S.11; Solov'eva G.G. *kazahstanskaya sem'ya – oplot obshchestva i gosudarstva* // *Al'-Farabi,* – 2013. - №1(41).S.94-101; Sadyrova M.S., Abdikerova G.O., Omarova A.T. *Social well-being of the population in emergency risk situations* 2016. S.8; Abdirajymova G.S., Verevkin A.V., Kenzhakimova G.A., Lifanova T.YU. *Studenttik ortadaғы әkelik fenomen (sociologiyalyқ aspekt)* . // - Almaty. – Qazaқ universiteti. – 2012. S.74;

SRSTI 04.51.67

<https://doi.org/10.51889/2021-1.1728-8940.27>

N. T. Sapar¹, Zh. B. Toktarova¹

¹ Al-Farabi Kazakh National University
Kazakhstan

CROSS-CULTURAL SIMILARITIES AND DIFFERENCES IN FAMILY RELATIONSHIPS BETWEEN KAZAKHS AND KOREANS

Abstract

This article aimed to investigate the main differences and similarities in family relationships and major life values between Kazakhs and Koreans. The participants were the representatives of both nationalities of different ages who had an experience of living and working or studying both in South Korea and Kazakhstan. The methods included online and offline interviews, open surveys in Russian and Korean languages, which were later translated into English. The results have shown that there are a lot of similarities, as well as differences, despite the fact that both nationalities contrast each other in many terms including religious, historic, traditional, outlook and so on. Filial piety can be pointed out as a main similarity between those nationalities, in spite of distant background and ideological views. However, attitude towards family relationships and life values are changing vastly among Koreans, which cannot be said about Kazakhs, where it is diversifying, but not quickly.

Keywords: family, filial piety, relationships, similarity, values.